

PERMANENTNO OBRAZOVANJE

Uprava Tehničkog školskog centra KoV JNA i Uredništvo lista »TEHNIČAR« organizovali su diskusiju o permanentnom obrazovanju u Armiji, jednom od bitnih pitanja iz dograđivanja sistema vojnog školstva.

U toj zanimljivoj raspravi učestvovali su pukovnici: Miljenko MIKELIĆ, Đuro MIOKOVIĆ, Mile POLOVINA; potpukovnici Omer ČISIĆ, Željko LOBOREC, Vladimir ROZIĆ, Zvonimir TONKOVIĆ; poručnik Vladan TOMIĆ; mr Milisav MOMIRSKI, mr Marija RILOVIĆ i mr Nada TOMIĆ.

Donosimo njihova mišljenja i poglede izražene u diskusiji, uvjereni da je to značajan doprinos problematici vojnog školstva i obrazovanju armijskog sastava uopće.

Promjene u sistemu školovanja kadrova u Tehničkom školskom centru KoV JNA zahtevale su, osim ostalog, i širu raspravu o permanentnom obrazovanju u cjelini, kao i povezivanje temeljnog profesionalnog školovanja sa svim oblicima obrazovanja koji nakon toga slijede.

Neposredni povod za raspravu o tim problemima bili su zaključci Savjeta Visoke tehničke škole KoV, koji, osim ostalog, predviđaju obezbjeđenje takvih uvjeta školovanja kadrova koji će im nakon odlaska na radna mjesta omogućiti da uspješno obavljaju početne dužnosti i da istodobno budu sposobni za permanentno obrazovanje i samoobrazovanje. Na razmatranje permanentnog obrazovanja podstakle su nas i rasprave vođene na savjetovanju o školstvu u SSNO i na sjednicama Konferencija SK u JNA, kojom prilikom su istaknuta tri faktora značajna za dalje dograđivanje sistema armijskog školstva: smanjenje nastavne satnice u vojnim školama, unapređivanje samoobrazovanja i permanentnog obrazovanja, te razvijanje uspješnije saradnje između škole i trupe, koja se do sada svodila uglavnom na opće i specijalističke kurseve, seminare, doškolavanja, polaganje ispita za činove, samoobrazovanje pomoću školske literature i dr. Zato je u središte ove naše rasprave stavljen odnos između škole i trupe jer se bez tog rješenja ne može ni razma-

trati niti unapređivati sistem školovanja kadrova, a ni koncipirati izgradnja cjelovitog sistema permanentnog obrazovanja kod nas.

Nakon ovih općih napomena, vrijedni pažnje su izlaganja učesnika koji se neposredno bave problematikom vojnog školstva i permanentnog obrazovanja. U nešto skraćenom obimu donosimo pojedina izlaganja sa pomenute rasprave.

Zvonimir TONKOVIĆ

OBRAZOVANJE UZ RAD

Uz brz razvoj nauke, tehnike i tehnologije, potrebu permanentnog obrazovanja nameće nam i razvoj društvenih odnosa, a to je idejni aspekt problema ove naše rasprave. To je u neposrednoj vezi sa našom samoupravnom socijalističkom demokratizacijom samobrazovanja.

Danas se jasno uviđa da osnovnim profesionalnim školovanjem čovjek ne može steći sva znanja koja su mu potrebna u toku radnog vijeka. Već uvođenje trećeg stupnja školovanja bio je rezultat te činjenice, tog saznanja o neophodnosti stupnjevanog sistema obrazovanja.

U Armiji su dva osnovna oblika permanentnog obrazovanja: *samobrazovanje* i *institucionalni* oblik — specijalizacije, kursevi, seminari, doškolavanje, postdiplomski studij i dr. Moglo bi se reći da permanentno obrazovanje nije nigdje drugdje tako razvijeno kao u našoj zemlji. Prosjek trajanja obrazovanja naših starješina iznosi 8,5 godina, od čega se na osnovno školovanje odnose tri godine, a ostalo vrijeme na druge oblike. Dakle, gotovo jedna trećina radnog vijeka »utroši« se na obrazovanje.

Obrazovanje uz rad ima izuzetnu vrijednost. Njega usvaja čovjek koji se ne zadovoljava onim što je naučio u školi. On neprekidno uči, prati i istražuje, a metode i principe kreativno primjenjuje u praksi. Takav čovjek ne može podleći rutinerstvu, pojavi koja ima negativne društvene reperkusije, koje još nazivamo tehnokratizam i »činovnički« odnos prema radu.

Ne slažem se sa onim postavkama o permanentnom obrazovanju koje polaze i od zahtjeva za sužavanjem školovanja drugog stupnja. Takve su postavke, čini mi se, paravan iza kojeg se kriju oprečni stavovi o osnovnom školovanju. Vrijeme toga školovanja ne bi se

smjelo skraćivati samo zato što imamo, ili bi trebalo da imamo, permanentno obrazovanje. To nije pravi razlog. Mora se poći od osnovnog cilja školovanja. Mislim da smo ga mi u Visokoj tehničkoj školi KoV konačno uspjeli definirati, a ta definicija je povezana i sa određenjem permanentnog obrazovanja. U toj definiciji osnovno je to da se pitomcu ne mogu dati sva znanja u toku školovanja, ali se može i mora osposobiti za početnu dužnost i za dalje samoobrazovanje. Širina znanja i pretrpanost školskim gradivom ne vodi ničemu. To ne omogućava osposobljavanje kadra za uspješno, samoinicijativno i kreativno rješavanje problema, a upravo takve sposobnosti su nam potrebne, posebno u sistemu općenarodne odbrane. Na drugi stupanj, na kojem bi se školovao kadar takvih sposobnosti i mogućnosti, nadograđivali bismo ono što bi bilo logično i adekvatno za razne dužnosti u armijskoj strukturi: specijalizacija dijela starješina, šest do sedam godina nakon školovanja, u trajanju 3—9 mjeseci; postdiplomski studij i specijalizacije talentiranih mlađih starješina; školovanje u višoj komandno-štabnoj školi onih tehničkih starješina koje pokazuju izuzetne sklonosti za komandne dužnosti (sinteza tehničkih i općevojnih znanja i praktičkog iskustva stečenog u trupnoj jedinici, što smatramo izuzetno značajnom novinom).

Vladimir ROZIC

SISTEM I NJEGOVA ORGANIZIRANOST

Koncept permanentnog obrazovanja u našoj armiji trebalo bi da određenje i dugoročnije poprими elemente organiziranosti i sistema. To bi trebalo da bude plan razvoja starješinskog sastava, počev od osnovnog vojnog školovanja pa preko svih oblika doškolavanja i usavršavanja u toku radnog vijeka starješine. Tako bi se kontinuirano i sistematski obezbijedilo sticanje novih i proširivanje postojećih znanja. Reforma vojnih škola trebalo bi da omogući starješinama da se permanentno obrazuju, da proširuju i stiču nova znanja — vojna, stručna, politička i opća. Prema principima permanentnog obrazovanja, ono treba da bude sveobuhvatno, tj. da »pokriva« sva ona područja koja su od interesa za radno mjesto, ali i da se istovremeno zadovoljava lični interes starješine, da bude po sadržaju aktuelno, a po svojim metodama demokratsko. Prema tome, permanentno obrazovanje ima svoje ekonomske, tehnološke, sociološke, društveno-političke, pedagoško-psihološke i druge aspekte. O tome ne bi trebalo

ovdje opširnije raspravljati. Za nas je posebno značajan odnos i veza između škole i trupe, te u tom sklopu mjesto i uloga permanentnog obrazovanja. Škola bi morala u svojim nastavnim planovima i programima, u cjelokupnoj organizaciji života i sistemu školovanja, uvažavati zahtjeve i potrebe trupe. Treba razraditi plan saradnje sa trupom, posredno i neposredno, sa našim svršenim pitomcima radi dobijanja od njih povratnih informacija. Naše pitomce u toku školovanja, u okviru predmeta *vojna andragogija*, moramo upoznati i sa principima teorije permanentnog obrazovanja, a sa onim što će im trebati kada odu u trupu. Treba im razjasniti i osnovne pojmove iz tih oblasti, te sličnosti i razlike tih pojmova (na primjer: permanentno obrazovanje, samoobrazovanje, obrazovanje odraslih i dr.).

Permanentno obrazovanje bitno se razlikuje od samoobrazovanja, iako su međusobno povezani, i to po tome što permanentno obrazovanje treba da nosi u sebi elemente sistema, organizacije, nekog plana koji polazi od potreba i zahtjeva oružanih snaga i vremena u najširem smislu te riječi, dok samoobrazovanje polazi u prvom redu od ličnih interesa, sklonosti i želja. Permanentno obrazovanje se ne može prepustiti individualnim interesima, jer o njemu ovisi vojno-stručni i moralno-politički profil kadrova, a to spada u oblast društvenih interesa. U permanentnom obrazovanju u Armiji vidim povezivanje svih postojećih oblika školovanja i njihovo dalje usavršavanje u okviru cjelovitog sistema. Znači, jedna razrada sistema po vremenu i nivou za svaki vid, rod, službu i pojedinca u njegovoj vojničkoj karijeri. Takav koncept pretpostavlja neke promjene u postojećem sistemu, na primjer, u pogledu izbora sadržaja i kvantuma znanja koja se sada stiču osnovnim obrazovanjem.

Permanentno obrazovanje je, dakle, sistem koji počinje osnovnim školovanjem, a završava se na kraju radnog vijeka.

Mr Milisav MOMIRSKI

PERMANENTNO OBRAZOVANJE I ULOGA NASTAVNIKA

Potreba da ovdje razgovaramo o permanentnom obrazovanju nastala je iz praktičnih razloga. U zaključcima Saveta VTŠ stoji da je cilj školovanja osposobljavanje pitomaca za određena radna mesta i za permanentno obrazovanje. Kada se spomene permanentno obrazovanje, možemo imati različite predodžbe o tome. Zato bi trebalo da se najpre dogovorimo šta pod tim konkretno podrazumevamo.

Lakonski odgovor bi bio da je to »učenje od rođenja do smrti«. Razume se, čovek se obrazuje celog života ili barem u toku svog radnog veka, ali svi to ne čine podjednako i sa istom efikasnošću. Analogno tome, postoje ograničenja efikasnosti pojedinih sistema obrazovanja. Permanentno obrazovanje je, recimo, takav sistem obrazovanja koji može i treba da ispolji veću efikasnost nego dosadašnji, klasični sistem školovanja. Međutim, ja nisam za radikalnu reformu našeg osnovnog školovanja. Ja sam za to da u sistem unosimo više kvalitetnih promena kod nastavnika i predmeta, a ne da reorganizacijom sad očekujemo idealna rešenja.

Moramo da počnemo od nastavnika. Da bismo zasnovali efikasniji sistem obrazovanja u Armiji, koji možemo uslovno da nazovemo permanentno obrazovanje, moramo, pre svega, da vidimo kakvu ulogu i dužnosti imaju naši nastavnici u tom sistemu i kako treba da se pripreme za to — da li sada rade na svom samoobrazovanju, koje je takođe određen oblik permanentnog obrazovanja; da li smo blagovremeno rekonstruisali sadržaje u nastavnim planovima i programima; da li se dovoljno brzo prilagođavamo stanju nauke i tehnike. Znači, nastavnicima treba omogućiti uslove da budu na takvom nivou. Moj utisak je da smo preopterećeni raznim drugim obavezama izvan nastave, da se nastavnici nedovoljno stimulišu, da se previše očekuje od njihovog entuzijazma. Samo onaj nastavnik koji stalno osavremenjava svoju nastavno-naučnu disciplinu može odgojno delovati na pitomca, na mladog stručnjaka i starešinu da permanentno uči i da tako »ide« ukorak s razvojem nauke, tehnike i vojne veštine. Ličnost koja je u stanju da počne od fundamenta u mogućnosti je da prati razvoj do kraja. Kada se propagira permanentno obrazovanje, obično se navode argumenti da se tehnika brzo menja i slično. To svi lako dokazuju, ali niko ne kaže kako ga organizovati. Mislim da moramo odlučnije ostvarivati tu našu koncepciju permanentnog obrazovanja, predlagati konkretna rešenja svim odgovornim faktorima.

Miljenko MIKELIĆ

PRVI I DRUGI STUPANJ ŠKOLOVANJA U VTŠ

Permanentno obrazovanje, rekao bih, predstavlja generalnu politiku kojoj moramo podrediti sve ostalo — oblike, načine, metode rada i slično. Postoji jedna opasnost, koju su već spomenuli neki

drugovi, a to je da u reviziji nastavnih planova i programa koju provodimo odemo sada u drugu krajnost — da negiramo II stupanj školovanja u VTŠ, da planom i programom školovanja kadrova za radna mjesta previše reduciramo neophodna fundamentalna znanja. Mi smo dugo bili u dilemi: integralno ili stupnjevito školovanje u VTŠ? Preovladala je koncepcija da se ide najprije na školovanje »malog« inženjera, da pođemo od prvog stupnja. Međutim, ubrzo se sagledalo da nam je taj »mali« inženjer doista nedorastao i zadacima radnog mjesta i zahtjeva samoobrazovanja i permanentnog obrazovanja. Dakle, drugi stupanj školovanja u VTŠ ne može se više dovoditi u dilemu, ali je neophodna takva revizija nastavnih planova i programa koja će omogućiti da se školovani pitomac za što manje vremena prilagodi svom radnom mjestu, da u praksi uspješno radi i rukovodi i da se dalje samoobrazuje. U provođenju sadašnje revizije nastavnih planova i programa moramo selekcijom odstraniti ono što je »balast«, a ostaviti ono što omogućava školovanje kompletne i kreativne ličnosti, kako je to već ovdje rečeno. Koji dijelovi programa će se više ili manje reducirati, to je stvar našeg umjeća i savjesnosti. Ali, mora se voditi računa o osnovnim proporcijama komponenata obrazovanja — stručnoj, vojnoj i društveno-političkoj komponenti. Sasvim je logično da pri tome moramo polaziti od potreba trupe i zahtjeva koji će uvijek biti prisutni — da školujemo takve kadrove koji će, ako ne odmah nakon dolaska na radna mjesta a ono što prije i što uspješnije, obavljati svoje poslove, udovoljavati zahtjevima komandovanja, održavanja tehnike i organizacije drugih poslova.

Mislim da ima nastavnika koji zanemaruju svoje samoobrazovanje i misle da im je zauvijek dovoljno ono znanje koje su stekli u toku školovanja. To znači da nije u pitanju samo vrijeme i stimulacija...

Zvonimir TONKOVIĆ

OSPOSOBLJAVANJE KADROVA U ŠKOLI I U TRUPI

Podsjetio bih na jedno zapažanje načelnika Generalštaba JNA o tome šta daje škola, a šta treba da daje trupa u osposobljavanju kadrova. Jednom prilikom načelnik je rekao da je jedinici izgovor kako škola daje slabog starješinu, a zatim je upitao: Šta jedinice čine da bi osposobile svoje starješine!? Načelnik Generalštaba je tom pri-

likom rekao da ni jedna škola ne može dati »gotovog« stručnjaka. Naravno, ne bi bilo dobro da to sada školama posluži kao izvjestan izgovor i opravdanje postojećih slabosti.

Prema tome, postoje obostrane obaveze, obaveze i škole i trupe u pogledu školovanja kadrova. Tome problemu treba posvetiti potrebnu pažnju i na ovom mjestu.

Mr Marija RILOVIĆ

USMJERAVANJE UČENIKA VOJNE GIMNAZIJE

U Vojnoj gimnaziji posebna se pažnja poklanja usavršavanju nastavnika, što je također jedan oblik permanentnog obrazovanja. Nekoliko nastavnika iz naše škole upisalo je postdiplomske studije, a ima ih koji namjeravaju započeti studij na još jednom srodnom fakultetu, zbog čega se nameće dilema o svrsishodnosti takvog studija.

Što se tiče učenika Gimnazije, rano je govoriti o njihovom permanentnom obrazovanju, ali je dobro da se putem rada u sekcijama i na druge načine razvijaju njihovi interesi za znanja izvan školskih predmeta, da se razvija njihova samoinicijativa i sklonost ka samo-obrazovanju, da se navikavaju na čitanje časopisa i slično. Učenika treba u odgojno-obrazovnom procesu tako usmjeravati na izvore znanja, ali mu istovremeno omogućavati da postepeno, u skladu sa svojim razvojem, bude sve samostalniji, dok konačno ne izraste u ličnost koja je sposobna da se i samoobrazuje. Naravno, problem vođenja i usmjeravanja učenika u praksi je mnogo složeniji nego što je teorijsko definiranje tog problema.

Mr Nada TOMIĆ

OBRAZOVANJE NA FUNDAMENTALNIM ZNANJIMA

Ovaj »lament« da škola danas ne može dati definitivno obrazovanje prisutan je ne samo kod nas nego u cijelom svijetu. Škola ne može dati definitivno obrazovanje jer je pritješnjena zahtjevima koje joj život nameće. Zato se savremeno školovanje i obrazovanje

sve više zasnivaju na fundamentalnim znanjima koja omogućavaju mladim ljudima i permanentno obrazovanje. Poznato nam je kako izgledaju programi u našim armijskim školama. Ti programi treba da imaju takve osnove koje će stvarno omogućiti da naši pitomci postanu kompletne i kreativne ličnosti. Zato programe treba izgrađivati u skladu sa integralnim odgojno-obrazovnim zadacima i ciljevima, a ne da se s vremenom na vrijeme kampanjski prenaplaćava značaj pojedinih predmeta, recimo političkih. A koji to predmeti nijesu politički? Putem svih predmeta mi moramo pomoći učeniku da se uspješno snalazi u našem vremenu, izrazito heterogenom i dinamičnom. U dinamici savremenog života teže prolaze ljudi koji su opterećeni tradicijom. To vrijedi i za nastavnike. Ima ljudi koji naprosto misle po ustaljenim šablonima, onako kako su školovani i odgojeni, pa nijesu u stanju da se nose sa dinamikom života. Otuda dolazi do alijenacije, nezadovoljstva i svih drugih pojava, do čudovišne činjenice da je čovjek najviše sam kad je u »gomili«. Kako obrazovati toga čovjeka, osloboditi ga te otuđenosti?

U perspektivi će sve više slobodnog vremena ostajati za čovjeka, koji će sve manje biti »rob« u radu. Šta s tim slobodnim vremenom? Ako mladi čovjek nije osposobljen za razvoj na široj platformi, široj osnovi znanja, kao je ograničen samo uskom specijalnošću, onda mu neće pomoći ni permanentno obrazovanje. Slažem se sa onim drugovima koji su već istakli da permanentno obrazovanje ima smisla ako se organizirano vodi. To znači da se moramo dogovoriti. Konačno, svi ti programi, sistem školovanja, sve je to plod konvencija. Dogovorimo se, na primjer, o tome koja određena znanja mora učenik steći u osnovnoj školi da bi mogao usvajati znanja na srednješkolском nivou. Ta osnova neka bude komponirana tako da učenik bude osjetljiv za primanje svih znanja, a ona područja koja mu budu neophodna za daljnje usavršavanje — moći će posebno dograđivati. Plediram za slijedeće: u koncipiranju bitnog (a treba se dogovoriti šta je bitno, jer kriteriji mogu biti različiti) treba krajnje racionalno, stručno i vješto dati temelje na kojima će se kasnije znanja nadograđivati; drugo, da permanentno obrazovanje bude organizirano, jer smo mi suviše siromašni da bismo rasipali snage i sredstva. U to organizirano permanentno obrazovanje spada, između ostalog, i praćenje pitomaca. Ako postoji snimka o sposobnostima pojedinaca, njihovom razvitku kroz srednju školu, onda ćemo ih moći uključiti u daljnje obrazovanje, i to u područje za koje oni pokazuju osobite naklonosti. Dakle, plediram za potpuno organizirano, a ne »ad hoc« provedeno permanentno obrazovanje.

UKLONJENE BARIJERE

Reforma vojnog školstva omogućila nam je permanentno obrazovanje kadra, jer su između stupnjeva u školskom sistemu uklonjene barijere. U starom školskom sistemu, na primjer, iz srednje podoficirske škole nije se moglo preći u višu, u akademiju. Školovali smo takve mehaničare, odnosno majstore, koje smo, tako reći, »rashodovali« zajedno sa rashodovanjem uređaja, odnosno morali smo ih nakon izvjesnog vremena prekvalificirati. U novom školskom sistemu ne postoji ograničenje u mogućnostima školovanja. Omogućeno je i napredovanje u obrazovanju, a to znači i kadrovski, prema interesu i sposobnostima za učenje. Kod nas je ustaljen sistem samobrazovanja, koje se posebno ogleda u ispitima za čin. A kako čovjeka stimulirati za samoučenje nakon što položi ispit za čin? Na primjer, kod nas na vanrednom dopunskom školovanju ispите polaže samo 1/3 ljudi, a 2/3 ne polaže, jer završetak toga školovanja ne donosi korist ni odgovarajuće društveno priznanje. Ili, čovjek provede na kursu nekoliko mjeseci, a mi mu ne dajemo nikakvu svjedodžbu, makar i »počasnu«, već mu u karakteristikici napišemo da li je osposobljen ili nije.

Saradnja škole sa trupom je neophodna i moguća putem raznih sadržaja i oblika, na primjer, da škola priprema takvu literaturu kojom se mogu koristiti i trupne starješine. Bez dobre literature ne može biti ni permanentnog obrazovanja. Mi smo već učinili prve korake za neposrednu saradnju sa trupom — oformili smo dosijea za praćenje svršenih pitomaca i u Savjet STVŠ imenovali i predstavnike trupnih jedinica. Uбудуće naši nastavnici će dolaziti na stažiranje u trupu. Da zaključim: bez čvrste saradnje škole i trupe nemoguće je uspješno školovanje kadrova i njihovo permanentno obrazovanje.

Zeljko LOBOREC

OSNOVNO MJERILO TREBA DA BUDU RADNI REZULTATI

U našoj praksi nijesmo uvijek uvažavali znanja i sposobnosti ljudi, već se ponekad čovjek tradicionalno vrednovao prema položaju i činu. Princip vrednovanja prema stvarnom znanju, sposob-

nostima i vještinama, morali bismo konačno i dosljedno uvažavati. Od toga bi trebalo poći i u razradi budućeg sistema permanentnog obrazovanja.

Drug Mikelić je rekao da će zahtjevi trupe u pogledu školovanja »gotovog stručnjaka« uvijek biti pomalo prisutni, ali mislim da bi u vezi s tim trebalo jednom definirati i obaveze trupe, komandanta trupne jedinice i drugih u pogledu praktičkog osposobljavanja mladih, starješina nakon što iz škole dođu na radna mjesta.

Ovdje se govori o osnovnom obrazovanju i njegovom mjestu u sistemu permanentnog obrazovanja. Mislim da smo osnovno obrazovanje uglavnom dobro postavili, ali treba provesti određene korekcije, oslobađati programe didaktičkog materijalizma, suvišnog historicizma, o čemu je ovdje već govoreno. U svakodnevnom odgojno-obrazovnom radu i u reformiranju školskog i obrazovnog sistema mislim da je nastavnički kadar primaran faktor. Većina naših nastavnika, posebno tehničkih disciplina, vrlo dobro poznaje svoju struku i nastavne sadržaje, ali nedostaje im pedagoških, didaktičko-metodičkih i psiholoških znanja. To je, mislim, jedna od slabosti armijskog školstva. Bez potrebnih pedagoških znanja gotovo je nemoguće unapređivati nastavni proces, vršiti pozitivne promene u školskom sistemu i izgrađivati sistem permanentnog obrazovanja.

Mile POLOVINA

STALNO USAVRŠAVANJE U STRUCI

Osim poznatih razloga koji uvjetuju permanentno obrazovanje, naveo bih i neke koji su specifični za armijsku organizaciju. Prvo, to je priroda posla u Armiji ili, još tačnije, dužnosti kroz koje prolazimo od početne pa do one krajnje funkcije. Bez stalnog obrazovanja nemoguće je uspješno izvršavati dužnosti i uspješno se »penjati« na viši položaj.

U ovoj našoj raspravi ukazano je na izvjesna lutanja u organiziranju sistema školovanja. Nametala se dilema: da li kadar školovati za konkretna radna mjesta ili mu omogućavati sticanje samo fundamentalnih znanja. Pogrešno je bilo takvo suprotstavljanje, takva dilema. Potrebno je i jedno i drugo. Neophodno je školovati takav kadar koji će, uz pozitivnu podršku subjektivnih faktora na radnim mjestima — u trupnim jedinicama, moći uspješno primjenjivati znanja u praksi na prvim dužnostima i biti sposoban da pomoću

fundamentalnih znanja radi i na novim sredstvima, kao i da uspješno vrši starješinske i odgajateljske funkcije, s težnjom ka stalnom samoobrazovanju.

Do sada se, rekao bih, permanentno obrazovanje odvijalo više »vertikalno« nego »horizontalno«, tj. u okviru uže specijalnosti, a manje u smislu proširivanja općih i društveno-političkih znanja. Nepohodno je i jedno i drugo. Jer, bez stalnog usavršavanja u struci nemoguće je »ići ukorak« s njenim razvojem, a bez širih znanja čovjek zaostaje iza razvoja društva, izgradnje samoupravnih socijalističkih odnosa, savremenog razvoja Armije. Samo putem permanentnog obrazovanja moguće je dalje usavršavati i razvijati znanja stečena u osnovnom školovanju, osposobljavati armijski kadar za obavljanje odgovorne starješinske, nastavničke i društveno-političke funkcije.

Đuro MIOKOVIĆ

RASKORAK IZMEĐU ŠKOLE I TRUPE

Sadašnji odnos između škole i trupe nazvao bih raskorakom, nepodudarnošću između znanja i sposobnosti koje su dosad sticane u našim školama i stvarnih uvjeta koji vladaju u trupi, njenih potreba i zahtijeva. Ta nepodudarnost ogleda se u svim komponentama obrazovanja — u društveno-političkim znanjima, opštevojnim i posebno u znanjima o opštenarodnoj odbrani. Poznato je da se bez tih znanja, bez dobrog poznavanja doktrine opštenarodne odbrane, bez proučavanja literature kao što je knjiga pokojnog generala Viktora Bubnja »Doktrina pobjede«, ne može biti dobar starješina. Ima tehničkih starješina čija su opštevojna znanja veoma slaba, a taj nedostatak javlja se već u periodu osnovnog školovanja u tehničkim akademijama. U redu je tvrdnja da se čovjek obrazuje i mora se obrazovati u toku cijelog svog radnog vijeka, ali škola ipak mora dati temeljna znanja. Mladi starješina još u školi treba da stekne naviku da stalno prati društveno-politički život i da je u njega aktivno uključen. Ni bez toga ne može biti dobrog starješine.

Raskorak između škole i trupe uzrokovan je i stvarnim životnim i radnim uvjetima u kojima se trupa nalazi. U našem Centru imamo najsavremenija nastavno-tehnička sredstva, kompjutere, centar televizije zatvorenog kruga, laboratorij za automatsko komandovanje,

najsavremenija sredstva i dosta visok standard. Dakle, imamo vrlo dobre, čak i odlične uslove za život i rad u Centru, ali ipak ne odgajamo adekvatno naše pitomce u tom smislu da sutra budu spremni živjeti i raditi u mnogo lošijim uvjetima, u onakvim okolnostima u kakvima se nalazi trupa.

Kad nam pitomci odu u trupne jedinice, iako su im se formirale krive predodžbe o trupi, mnogi se razočaraju, jer nisu u stanju da se snađu.

Moglo bi se mnogo opširnije govoriti o raskoraku škole i trupe, na primjer, o industrijskoj tehnologiji petog stepena u VTŠ, koja je sasvim drugačija od one praktične u trupnim jedinicama, o našim pitomcima koji dobijaju dobra znanja iz oblasti održavanja tehničkih sredstava, ali nedovoljna iz oblasti snabdjevanja i organizacije rada tehničke službe. Dakle, taj problem odnosa škole i trupe dosta je složen i akutan, te bi ga trebalo sistematski razmatrati i rješavati. Zato se slažem da diploma ne može biti mjerodavna u pogledu vrednovanja kadrova, već radni rezultati koje ljudi postižu u praksi. Permanentno obrazovanje ne bi smjelo da nam bude izgovor za slabu organizaciju i provođenje osnovnog školovanja.

Vladan TOMIĆ

FUNDAMENTALNA ZNANJA

Studiram na drugom stupnju u VTŠ, proveo sam pet godina u trupi kao komandir voda, a zatim na ostalim dužnostima. Kada je riječ o profilu kadra koji škola treba da školuje, mogu reći da su fundamentalna znanja neophodna. Onaj ko je, na primjer, savladao matematiku IV stupnja veoma će brzo savladati i onih nekoliko pravila tehničke službe. U mojoj jedinici radili su stažisti diplomirani inženjeri. Oni su se za 15—20 dana potpuno prilagođavali životu i radu u jedinici i uspješno izvršavali svoje zadatke, a ja to nisam mogao postići ni u dvije godine nakon završetka I stupnja u VTŠ i rada u trupi. Škola bi u pogledu znanja trebalo da prednjači ispred trupe bar deset godina. Mi sada u VTŠ studiramo i takvo gradivo za koje neki drugovi tvrde da nema veze sa trupom. Međutim, oni ne shvataju da škola mora davati i šira znanja nego što ih trenutna praksa traži, takva znanja koja će nam omogućiti praćenje brzog razvoja nauke i tehnike. Mislim da se tako školuju kadrovi u svim modernim armijama.

Moramo imati u vidu trajanje radnog vijeka, činjenicu da će sadašnji mladi kadar raditi u jedinicama još 20—30 godina. Samo fundamentalnim znanjima stečenim u školi i permanentnim obrazovanjem nakon školovanja moguće je da taj kadar »ide ukorak« s razvojem tehnike. Razumije se, pod permanentnim obrazovanjem podrazumijevamo takve oblike obrazovanja koji neće biti slični dvomjesečnim kursovima koji se sada održavaju i za koje se stariješine određuju »razrezom«.

Ja sam za to da se u permanentnom obrazovanju uvede stepenasti sistem, kao na primjer, u protivavionskoj artiljeriji. U tehničkoj službi nedostaju kriteriji, ne zna se ko šta mora imati da bi obavljao određene zadatke. Kriteriji se moraju izoštriti. Isto tako, ljudi moraju biti stimulisani. I sistematsko školovanje je teško, jer nije se lako odvojiti godinu-dviije od porodice, a pogotovu ako školovanje nije svrsishodno. Samoobrazovanje je moguće samo na čvrstim temeljima znanja stečenog u školi.

Što se tiče opšteg obrazovanja, mislim da je ono najpotrebnije onda kada se čovjek formira.

Pripremio
Stevo RELJIĆ